

KARLSTADS KOMMUN**STADSBYGGNADSNÄMNDEN****Protokoll** 2010-11-26**§ 20****Karlstads kulturmiljöprogramms urval av kulturhistoriskt värdefulla byggnader**

Dnr SBN-2010-140 Dpl 8

Sammanfattning

Karlstads kulturmiljöprogram (tidigare kallat arkitekturprogram) ersätter successivt tidigare kulturhistoriska inventeringar allt eftersom områden inventeras. Byggnader som pekas ut och rödmarkeras, ses som särskilt värdefulla enligt Plan- och bygglagen (PBL) 3 kap. 12§.

Beslutsunderlag

Stadsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse den 9 november 2010.

Kulturmiljöprogrammet, bruksanvisning.

Beslut i kommunfullmäktige om kulturhistorisk byggnadsinventering den 15 november 1984.

Stadsbyggnadsnämndens beslut

1. Kulturmiljöprogrammet (tidigare kallat arkitekturprogram) ersätter successivt de tidigare inventeringarna Kulturhistorisk bebyggelse i Karlstads kommun från 1984 samt Kulturhistorisk inventering i Karlstads kommun från 1976-78, allt eftersom områden inventeras och beslut om urvalet tas i den kulturhistoriska referensgruppen.
2. Kulturmiljöprogrammets rödmarkerade byggnader, så som de beskrivs i stadsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse den 9 november 2010, skall ses som särskilt värdefulla enligt PBL 3:12.

Beslutet expedieras till

Stadsbyggnadsförvaltningen

KARLSTADS KOMMUN

sid 1 (4)

SBN 20

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Plan- och byggavdelningen

Tjänsteskrivelse 2010-11-09

Terese Myrin, 054-295413

terese.myrin@karlstad.se

Karlstads kulturmiljöprogramms urval av kulturhistoriskt värdefulla byggnader

Dnr SBN-2010-140 Dpl 8

Sammanfattning

Karlstads kulturmiljöprogram (tidigare kallat arkitekturprogram) ersätter successivt tidigare kulturhistoriska inventeringar allt eftersom områden inventeras. Byggnader som pekas ut och rödmarkeras, ses som särskilt värdefulla enligt Plan- och bygglagen (PBL) 3 kap. 12§.

Beslutsunderlag

Stadsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse den 9 november 2010.

Kulturmiljöprogrammet, bruksanvisning.

Beslut i kommunfullmäktige om kulturhistorisk byggnadsinventering den 15 november 1984.

Ärende

Karlstads kommun har sedan tidigare en kulturhistorisk inventering i två delar. Dels *Kulturhistorisk bebyggelse i Karlstads kommun* från 1984 som täcker Karlstad samt tätorter i kommunen, dels *Kulturhistorisk inventering i Karlstads kommun* från 1976-1978 som täcker landsbygdens bebyggelse. Beslut togs i fullmäktige den 15 november 1984 om att godkänna urvalet.

Kulturmiljöprogrammet (tidigare kallat arkitekturprogrammet) är en ny kulturhistorisk inventering som redovisas digitalt i kommunens kartprogram AutoKa-Vy samt i en version som kan ses i kartan Kartsmart på Karlstads kommuns hemsida. Målet är att inventera hela kommunen. I dag är områdena Haga, Herrhagen, Tormestad, Lamberget, Viken, Orrholmen, Kvarnberget, Våxnäs, Hagalund, Gustavsberg och Zakrisdal inventerade. Tingvallastaden inventeras under hösten 2010. Område för område inventeras och urvalet diskuteras och godkänns i en kulturhistorisk referensgrupp som består av bebyggelseantikvarier från Värmlands museum och Länsstyrelsen, kultur- och fritidsdirektör, stadsarkitekt, plan- och byggchef m.fl. Referensgruppens uppgift är att säkerställa ett korrekt urval och att vara ett diskussionsstöd för den inventerande bebyggelseantikvarien.

Skillnaden mellan inventeringen från 1984 och kulturmiljöprogrammet är bland annat att synen på vad som är kulturhistoriskt värdefullt har förändrats. Gränsen för vilka byggnader som ansågs vara värdefulla i den gamla inventeringen går någonsans på 1940-talet. I dag ser vi värden i flera av efterkrigstidens byggnader samt bebyggelse från 1970-talet. Mycket har hänt i kommunen sedan inventeringen gjordes för 26 år sedan, flera byggnader är rivna och andra är förvanskade och har förlorat sitt värde. Skillnaden är också att kulturmiljöprogrammet är digitalt, vilket innebär att det är möjligt att uppdatera samt är lättare att sprida till allmänheten. För varje område skrivs en kulturhistorisk områdesbeskrivning som berättar om områdets historia och karaktär, den publiceras även på karlstad.se.

Kulturmiljöprogrammets urval

Kulturmiljöprogrammet är ett kunskapsunderlag i plan- och bygglovsärenden och bidrar till att uppfylla plan- och bygglagens krav på förvanskningsskydd (PBL 3:12) och varsamhetskravet som gäller all bebyggelse (PBL 3:10). Målgruppen för kulturmiljöprogrammet är dock alla som på något sätt handhar en byggnad eller en bebyggelsemiljö. Att en byggnad blir utpekad betyder inte att man inte kan göra några förändringar, utan att man ställer krav vid bygglov på att förändringar skall anpassas till byggnadens värden och dess karaktär, enligt PBL 3:10 och 3:12.

I kulturmiljöprogrammet finns en värderingsskala:

Lila – byggnadsminne (utsedda av Länsstyrelsen)

Röd – särskilt värdefull byggnad (PBL 3:12)

Rött område – miljöer med kulturhistoriskt värde (PBL 3:12)

Blå – byggnad som har ett visst kulturhistoriskt värde (PBL 3:10)

Särskilt värdefulla byggnader och miljöer - röda

PBL 3 kap 12 § Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas.

- I kulturmiljöprogrammet markeras byggnader med högt kulturhistoriskt värde med röd färg på kartan och deras kulturhistoriska värde motiveras. Dessa byggnader ses som särskilt värdefulla enligt PBL 3:12.
- Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ringas in med en röd linje och skall betraktas som särskilt värdefulla bebyggelseområden enligt PBL 3:12.

Byggnader med ett visst värde - blå

PBL 3 kap 10 § Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara.

- Denna paragraf gäller egentligen all bebyggelse men de som markeras med blått i programmet har ett visst kulturhistoriskt värde, är bra exempel på god arkitektur eller kan eventuellt i framtiden utses som särskilt värdefulla (röda) och varsamhet skall beaktas enligt PBL 3:10.

Kulturhistorisk värdering

Riksantikvarieämbetet har utarbetat ett kulturhistoriskt värderingssystem. Modellen är ett hjälpmedel i den kulturhistoriska värderingen av byggnader och miljöer i kulturmiljöprogrammet. Den används, vilket är Riksantikvarieämbetets önskan, som en checklista i värderingsprocessen och är användbar för att förklara hur en värdering går till.

Modellen bygger på ett antal värdekriterier sorterade under huvudgrupperna dokumentvärde och upplevelsevärde, dessa kan sedan förstärkas med egenskaper för en nyanserad bild. En byggnads dokumentvärden utgörs enbart av vad den berättar genom sin existens. De är baserade på historisk kunskap och är mer eller mindre objektiva. Upplevelsevärden är mindre konkreta, de karaktäriserar upplevelsen av en byggnad.

Dokumentvärden - historiska egenskaper

- Byggnadshistoriskt värde
- Byggnadsteknikhistoriskt värde
- Patina
- Arkitekturhistoriskt värde
- Samhällshistoriskt värde
- Socialhistoriskt värde
- Personhistoriskt värde
- Teknikhistoriskt värde

Upplevelsevärde - estetiskt och socialt engagerande egenskaper

- Arkitektoniskt värde
- Konstnärligt värde
- Patina
- Miljöskapande värde
- Identitetsvärde
- Kontinuitetsvärde
- Traditionsvärde
- Symbolvärde

En byggnads värden kan sedan **förstärkas** av:

- Kvalitet
- Autenticitet
- Äkthet
- Pedagogiskt värde
- Tydlighet

Byggnaden eller miljön bör också sättas i ett övergripande perspektiv, d.v.s. om den är sällsynt eller representativ (nationellt, regionalt eller lokalt). Varje byggnad och miljö som är utpekad i kulturmiljöprogrammet har en värdemotivering där det kulturhistoriska värdet framgår. Det är den viktigaste delen av programmet eftersom den kan vägleda handläggaren och förklara vad det är som är viktigt med byggnaden.

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

1. Kulturmiljöprogrammet (tidigare kallat arkitekturprogram) ersätter successivt de tidigare inventeringarna Kulturhistorisk bebyggelse i Karlstads kommun från 1984 samt Kulturhistorisk inventering i Karlstads kommun från 1976-78, allt eftersom områden inventeras och beslut om urvalet tas i den kulturhistoriska referensgruppen.
2. Kulturmiljöprogrammets rödmarkerade byggnader, så som de beskrivs i stadsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse den 9 november 2010, skall ses som särskilt värdefulla enligt PBL 3:12.

Klas Jansson
Stadsbyggnadsdirektör

Marie Eddeborn
Plan- och byggchef

Beslutet expedieras till
Stadsbyggnadsförvaltningen